

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Arviointimatriisit, biologia ja maantieto – ohjeistus arviointityöpajan järjestämiseen

Kirsi Valta-Hulkkonen, oppiaineasiantuntija, OPH
Anne Pellikka, yliopisto-opettaja, Oulun yliopisto
Eerika Virranmäki, väitöskirjatutkija, maantieteen ja biologian
lehtori, Oulun yliopisto

Tämän esityksen tarkoituksena on

1. Esitellä päättöarvioinnin kriteereihin perustuvaa arviointia vuosiluokilla 7-9. Osa I: Päättöarvioinnin kriteerit arvioinnin työkaluna.
2. Esitellä yksi tapa toteuttaa kriteeriperusteista arviointia. Osa II: Arviointimatriisit arvioinnin työkalua.
3. Esitellä työskentelymalli arviointimatriisien muokkaamiseen pienryhmätyöskentelynä. Arviointityöpajan voi toteuttaa osana esim. koulun tai opetuksen järjestäjän kehittämispäivää. Osa III: Arviointityöpajan ohjeistus.

Osa I: Päätösarvioinnin kriteerit arvioinnin työkaluna

Kriteeriperusteinen arviointi vuosiluokilla 7-9

- Kriteerien laatimisen tavoitteena on tehdä arviointia **yksiselitteisemmäksi ja yhdenvertaisemmaksi**.
- Kriteerit on laadittu **tieto- ja taitotavoitteille** (ei arvo- ja asennetavoitteille). **Työskentelytaidot** on sisäänkirjoitettu oppiaineen tavoitteisiin.
- Käytä päättöarvioinnin kriteerejä oppimistehtävien arviointiin vuosiluokilla 7-9.
- Taitojen (sisältäen työskentelytaitojen) arvioinnin voi toteuttaa esim. Rubric scale -tyylisellä arviointimatriisilla. Arviointimatriisi voi sisältää useiden tavoitteiden kriteerejä.
- Tee **suunnitelma**, mitkä arvioitavat oppimistehtävät toteutuvat milläkin vuosiluokalla paikallisen opetussuunnitelman vuosiluokkakohtaisten tavoitteiden mukaisesti. Valitse erilaisia oppimistehtäviä ja jaa oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Huom. kaikkia oppimistehtäviä ei tarvitse arvioida eli pidä arvioinnin määrä kohtuullisena.

Kriteeriperusteinen arviointi vuosiluokilla 7-9

- Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on **summatiivinen kokonaisarviointi** oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. **Tavoitteita ei kuitenkaan tarvitse painottaa samassa suhteessa.**
- Päättöarviointi on summatiivinen kokonaisarviointi siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut tavoitteet **perusopetuksen päättyessä**. Huomioi, että varsinkin taidot kehittyvät 9. luokalle asti.
- Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi **kompensoida** hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.
- **Dokumentoi** summatiivisesti arvioitujen oppimistehtävien arvosanat. **Oppilaan osaamisen tasoa ei tarvitse perustella tavoitekohtaisesti.**
- **Informoi** oppilaita (ja heidän huoltajiaan) arvioinnin perusteista ja suoriutumisesta arvioitavissa oppimistehtävissä.

Osa II: Arviointimatriisit arvioinnin työkaluna

Arviointimatriisien tyypit (Types of Rubric scales)

- analysoiva → oppilaan tuotoksen arviointi
  - kuinka hyvin oppilaan tuotoksen osa saavuttaa kriteerit/arvosanan
  - antaa palautetta tuotoksen vahvuuksista ja heikkouksista
  - kunkin arviointikriteerin tulee olla tarkasti määritelty, jotta arviointi on tasapuolista
- kehitystä mittaava → oppilaan työskentelyn arviointi
  - kuinka hyvin oppilas on kehittynyt työskentelyssä/taidossa
  - ei ole tarpeen saavuttaa tiettyä kriteeriä, vaan kuvata sitä kuinka oppilas on kehittynyt
- holistinen → yleinen kuvaus oppilaan osoittamasta osaamisesta
  - arviointikriteeri kuvaa yleisesti tasoa, jonka oppilas saavuttaa
  - kuvaa mitä oppilas osaa, mutta ei anna arvioita siitä missä pitäisi kehittyä

<https://resources.depaul.edu/teaching-commons/teaching-guides/feedback-grading/rubrics/pages/types-of-rubrics.aspx>

Esimerkkejä arviointimatriisien tyypeistä

analysoiva arviointimatriisi:

esitetyn tiedon laatu	erinomainen Tieto liittyy selkeästi aiheeseen. Tieto sisältää tärkeitä käsitteitä ja esimerkkejä	hyvä Tieto liittyy aiheeseen ja sisältää joitakin esimerkkejä.	tydyttävä Tieto liittyy aiheeseen löyhästi, mutta ei sisällä esimerkkejä.
------------------------------	--	--	---

kehitystä mittaava arviointimatriisi:

aloitteleva

osaa ohjatusti

kehittyvä

osaa itsenäisesti

taitava

osaa taitavasti/esimerkillisesti

holistinen arviointimatriisi:

Heikko: Työ osoittaa aloittelevaa jäsentelyä ja kehittyvää kirjoitustaitoa

Tyydyttävä: Työn jäsentely on selkeä ja kirjoitusasu hyvä

Hyvä: Työn jäsentely on hyvä ja tukee aiheen ymmärrystä, kirjoitusasu on huoliteltu ja virheetön

<https://www.brown.edu/sheridan/teaching-learning-resources/teaching-resources/course-design/classroom-assessment/grading-criteria>

Kuinka luoda arviointimatriisi?

Määrittele, mikä on arvioinnin tarkoitus.

- **Mitä oikeastaan arvioidaan?** Tuotosta kokonaisuutena vai sen osia? Ovatko osat keskenään tasa-arvoisia? Mitä oppilaan pitää osata?
- **Miltä erinomainen tuotos näyttää?** Miten kuvailisit erinomaista tuotosta tai osaamista?
- **Millaista palautetta haluat antaa oppilaille?** Haluatko antaa arvosanan, yksityiskohtaista palautetta eri kriteereiden perusteella vai palautetta, jotta he voivat kehittyä taidoissaan?

OPH:n biologian ja maantiedon arviointimatriisit

- laadittu erityisesti taitojen arvioinnin tueksi
- perustuvat biologian ja maantiedon opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisiin päättöarvioinnin kriteereihin (T + numero) ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin (L + numero)
- muokattavia (yhdistele matriiseja, poista, lisää ja muokkaa arvioinnin kohteita)

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/biologian-paattoarvioinnin-tukimateriaali>

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/maantiedon-paattoarvioinnin-tukimateriaali>

Kirsi Valta-Hulkkonen | Opetushallitus

Anne Pellikka

Eerika Virranmäki

BIOLOGIAN KIRJALLISEN PROJEKTITYÖN ARVIOINTIMATRIISI

arvioinnin kohde	arvosana 5	arvosana 7	arvosana 9
yhteistyö ja työnjako (jos ryhmätö) (L6)	työnjakoa ei suunniteltu tai yhteistyö ei toteutunut suunnitellusti	työnjako toteutui ja yhteistyö sujui lähes suunnitellusti	työnjako onnistui ja yhteistyö sujui hyvin
ajankäyttö (L3)	käytti projektityöhön varattua aikaa muuhunkin kuin työn tekemiseen	käytti projektityön tekemiseen varatun ajan työn tekemiseen	käytti tehokkaasti projektityön tekemiseen varatun ajan
raportointi (T10)	raportoi ohjatusti tuloksia	raportoi tuloksia	raportoi tulokset selkeästi, arvioi tulosten luotettavuutta
käsitteiden käyttö (T7)	käyttää joitakin biologian peruskäsitteitä	käyttää biologian peruskäsitteitä	käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti
sisällön esittäminen (T7)	kertoo sisällön pääpiirteet	kuvaava sisältöä valitsemalla sopivan tavan tiedon esittämiseen	kuvaava sisältöä jäsennellysti biologialle ominaisella tavalla
syy-seuraussuhteiden esittäminen (T7)	esittää yksittäisiä (fakta)tietoja	yhdistää yksittäisiä tietoja toisiinsa (=luo käsitetietoa)	selittää ja perustelee luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita
lähdeaineiston hankinta (T8)	hankkii aineistoa ohjatusti	hankkii aineistoa	hankkii monipuolisesti aineistoa, arvioi tietolähteiden soveltuvuutta ja luotettavuutta
tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti	käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa	käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa taitavasti

Osa III: Arviointityöpajan ohjeistus

Arviointityöpaja

- **Valitkaa** pienryhmälle yhteinen biologian tai maantiedon oppimistehtävä vuosiluokilta 7-9. Esimerkkejä oppimistehtävistä:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esimerkkiavauksia-biologian-paattoarvioinnin-osaamisen-kuvauksista>

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esimerkkiavauksia-maantiedon-paattoarvioinnin-osaamisen-kuvauksista>

- **Muokatkaa** oppimistehtävälle arviointimatriisi hyödyntäen OPH:n valmiita biologian ja maantiedon arviointimatriiseja. Voitte valita arvioinnin kohteita useista valmiista arviointimatriiseista sekä poistaa, lisätä ja muokata arvioinnin kohteita. Valmiit arviointimatriisit:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/biologian-paattoarvioinnin-tukimateriaali>

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/maantiedon-paattoarvioinnin-tukimateriaali>

Arviointityöpaja

- **Pohtikaa:**
  - Mitä vahvuuksia arviointimatriiseilla on arvioinnin toteuttamisessa?
  - Mitä haasteita arviointimatriisien käyttöön liittyy? Miten näitä haasteita voidaan ratkaista?

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Yhteydenotot:

Kirsi Valta-Hulkkonen, kirsi.valta-hulkkonen@oph.fi

Anne Pellikka, anne.pellikka@oulu.fi

Eerika Virranmäki, eerika.virranmaki@oulu.fi

